

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Franciskanska ulica št. 8 (liškarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. popoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelje in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

VAROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21.60, polletna K 10.80, četrtletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletna K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36.—.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer.

Inserati: enostopna petliverstka 30 vin., pogojen prostor, poslušna in reklame 40 vin. — Inserate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije lista so poštne proste.

Posamezne številke po 8 vin.

Stev. 740. V Ljubljani, v petek dne 21. novembra 1913. Leto III.

Berchtold v delegacijah.

Grof Berchtold je delegacijam razložil svojo politiko. Ne verjame, da je mogel njegov »ekspozé« koga presenetiti. Nihče pač ni mogel pričakovati kaj drugega, kakor da se bo zdelo gospodu grofu vse, kar je storil, prav, v redu, pametno in celo modro. Kajti če ne bi smatral samega sebe za sposobnega, nemara sploh za najposobnejšega, bi sedaj najbrže ne stal pred delegacijami, ampak bi že davno sadil želje na svojih posestvih in lovil zajce po svojih gozdovih. Ne dvomimo, da bi bilo to za avstrijske narode bolje, zlasti če bi bil že lani obrnil hrbet temu nehalnemu ljudstvu, ki nima zmisla za njegovo ženialnost. Ali grof Berchtold je bolj cenil svoj notranji nagon od ljudskega glasu in je požrtvovalno vztrajal na mestu, kjer cveto talentu rože slave, in zdaj nam pripoveduje, kaj je storil, da bi si prislužil nevenljivo glorio, in v kakšen krasen položaj je pripravil Avstrijo.

Grof Berchtold je sam s seboj popolnoma zadovoljen. Kakor da bi se razumelo vse samo ob sebi, je podajal delegacijam račun o svojem takozvanem delovanju z glasom človeka, ki je v globočinah svoje duše prepričan, da je bil njegov pogled od začetka do konca bister, da je imel neprenehoma vjeti v rokah, da je vsak trenotek uganil in ukrenil, kar je bilo absolutno najboljšje, skratka da je bila njegova politika živ izraz najglobokomnejsje logike in sad najtočnejšega spoznavanja dejstev.

In drugačen res ni mogel biti njegov ekspozé. V enem samem trenotku ni mogel grof Berchtold zatajiti samega sebe in svojega delovanja. Kakršna je bila njegova politika, tako je morala biti njegovo poročilo, tako je morala biti njegova razlaga položaja. In kdor ni prespal njegove politike, je moral pričakovati iz njegovih ust to, kar je povedal.

Pa vendar so molitvice našega zunanjega ministra razočarale. Kljub temu, da poznajo ljudje vse njegove eksperimente in špekulacije, njegovo omahovanje v odločilnih trenotkih in njegovo enerzijo v brezpomembnosti, so vendar pričakovali, da bo vsaj melodija, s katero zapoje svojo slavo, kaj vredna. Grof Berchtold pa je govoril tako kakor da piše Kanija. Slišal se je jeziki staroverskega diplomata, ki išče tri besede za vse, kar bi lahko povedal z eno, izrazi so tavalji po ovinkih, namesto da bi hodili po ravni poti, človek je moral poslušati »noto«, kjer je mislil, da bo slišal živ govor. Ker torej ni bilo ne vsebine, ne čblike, je morala biti pesem čimdalje dolgočasnejša: če so bili člani delegacije zelo potrebni spanja, so bili Berchtoldu lahko hvaležni.

Dogodke, ki jih je našteval naš Bismark, tako kakor da moli rožni venec, pozna vsako otroče. Berchtold pa je bil veliko preskromen, kajti če se je že skoraj popolnoma omejil na suho kroniko, bi bil lahko vsaj nekoliko več povedal o svojih velikih dejanjih. Slika je nepopolna, če se zamolči tisto, kar je naravnost karakteriziralo našo politiko in raznašalo našo slavo po svetu. Zakaj n. pr. nismo slišali ne ene besede o Prochaskovi aferi, ki je bila pravi simbol naše aktivnosti na Balkanu? Cele tedne smo se trudili, da bi bili napravili Prizren za najvažnejše mesto v Evropi in postavili svojega konzula v središče sveta; vse narode svoje dobe smo silili, da so se zanimali za usodo telesnosti naših balkanskih zastopnikov; izpodrinili smo zgodovino z romani, ki bi posekali Rinalda Rinaldinja in Grofico beračico. In zdaj ko je čas računov, zamolčuje grof Berchtold najpomembnejšo epizodo svojega dela in delovanja, pa mu menda niti ne prihaja na misel, kako nehalen je s tem molkom, ki zatajuje nepozabne zasluge njegovega najdelavnejšega in njegovi duši najbližjega sodelavca, sedaj žalibog v Mehiki zakopanega gospoda veleposlanika Kanije.

Gospod grof Berchtold pravi, da se je naši politiki posrečilo ohraniti mir. Bajke se rade pečejo z načniki, s katerimi vidi človek predmete v popolnoma izpremenjeni barvi ali pa v karikaturah. Take načnike je hotel grof Berchtold najbrže avstrijskim in ogrskim delegatom natakiniti na nosove; le če se gleda skozi

take steklene leče, se mora priu do zaključka, da je naša politika ohranila kaj miru. Vsa Evropa, ki gleda s prostimi očmi, sodi, da se je ohranil mir kljub napornemu prizadevanju avstrijskih vojnihi hujskačev. Ako pa že govorimo, da smo ohranili mir, bi tudi lahko dejali, da smo ohranili Prochaski zdravje in spol.

Minister-prvak je govoril o Albaniji in o Skadru. V tej zvezi bi nam bil nemara lahko zapel kakšno kitico o Lovčenu. Take nepojasnjene reči so vedno zanimivejše od onih, o katerih so že vrabci na strehi nehali čivkati. Vsi vemo, da smo podili Crnogorce iz Skadra; tudi to nam ni novica, da so se barke velesil kazale Nikoli in da niso storile nikomur nič zalega. Če pa je hotel grof Berchtold poučiti zastopnike avstroogrskih parlamentov, naj bi jim bil povedal, zakaj se nismo brigali za Skader, ko so ga šli Crnogorci oblegat in zakaj smo nenadoma prepovedali njegovo zavzetje, ko so morali Crnogorci po našem dotedanjem vodenju misliti, da nam ne dela to gnezdo nič več skrbi kakor kakšna vas na Kitajskem? To je politika, ki ne mrgeta oko in razum navadnega državljana prodrati vanjo, če ne dobita vodnika, da razloži vsak korak in pojasni njene duhovite skrivnosti; za rešitev takih ugank bi bili poslušalci grofu Berchtoldu bržčas bolj hvaležni kakor za zagotavljanje, da smo se potegovali za avtonomno Albanijo.

Ko pa je naš železni kancelar že začel o Albaniji, bi bili pričakovali, da nam naposled tudi razloži, kakšen dobiček imamo od te ustanovitve mi, ki nismo Albanci, ki pa plačujemo za Albanijo tako, kakor da smo podvojeni Albanci. In če je albanska avtonomija vrhunec avstrijskih interesov, kár nam je sicer po Berchtoldovem govoru še prav tako nejasno kakor pred njim, tedaj smemo in moramo ekselencu zopet vprašati, zakaj je ni zahteval takoj, ko je izbruhnila vojna, namesto da je takrat godel svojo »status quo«?

Ta zamuda je veljala milijone. Torej bi bilo onim, ki jih plačujejo, vsaj nekoliko ustreženo, ako bi vsaj zvedeli, zakaj jih morajo plačevati. Kajti da je bil Berchtold od začetka, prepričan, kar v svoji naivnosti celo priznava, da bodo balkanske države tepene, je slaba tolažba za avstrijske davkoplačevalce in slabo izpričevalo za Berchtoldove politične sposobnosti.

Seveda se zadi človeku, da smatra naš politični ravnatelj politične sposobnosti za nepotrebno breme. Kaiti sicer bi se bil vsaj nekoliko potrudil, da bi razložil, kakšen duh pravzaprav preveva našo zunanjo politiko. Ob monotonem pripovedovanju, da sta Nemčija in Italija naši zaveznici, da so nam vse velesile dobre prijateljice, da želimo vsem balkanskim državam zdravje in dolgo življenje — ob vseh običajnih frazah iz ropotarnice diplomatskih starih dobiva človek le težke trepalnice. In to je še dobro; kajti če bi preiskal vse te fraze, bi ga jeza pograbila, ker jim resnični položaj naravnost nasprotuje. V trozvezi se ljubezen lahko odlove vsak dan; nasprotja med Avstrijo in Italijo se tekoma balkanskih vojn niso zmanjšala, ampak ustanovitev Albanije jih še poostreje. Nemški cesar prihaja na Dunaj, ampak Nemčija se odmika od črnorumenega zaveznice. Prijateljsko razmerje med nami in drugimi velesilami je tako kakor med ljudmi, ki se poznajo le po imenu in nimajo danes slučajno nobenega hipnega povoda za pretep, sicer pa nič ne vedo, kaj bo jutri. In naše krščansko dobrohotne želje za vse balkanske narode, ki jih neprenehoma izražamo s povzdignjeno pestjo, so že davno snov za burke.

Kje je kaj duha v tej politiki? — to je vprašanje, na katere Berchtold očitno noben trenotek ni mislil. Zakaj najbrže ga niso učili, da je za politiko treba kaj duha. S te strani pa bi zli morali avstrijski narodi svojega Berchtolda res že spoznati. In zato ne smemo biti od njegovega ekspozéja ne presenečeni ne razočarani. Pesem je taka, kakršen je pevec. In če je postala že zoprna, ni druge rešitve, kakor da zveže pevec svojo culo in gre v božjem imenu od nas. Če bi delegacije zastopale avstrijske narode, bi mu to dopovedale.

DR. O. BAUER:

Socialna revolucija.

Čezmerne nade, ki jih je črpalo delavstvo iz velikih zmag od 1904 do 1907, so postale najresnejša nevarnost za stranko. Vedno še veruje množica, da premore vse, če le hoče. Vedno še veruje, da jej ne bi bili odbiti najslabnejši uspehi, če bi le stranka in strokovne organizacije bolj pogumno, bolj brezobzirno, bolj predrzno naskakovale. Nevolja razočaranja se obrača zato proti nam, namesto proti krivcem; proti našim poslancem, namesto proti našim nasprotnikom; proti socialni demokraciji, namesto proti kapitalizmu.

Tega nesocialističnega mišljenja moramo osvoboditi množico. Hipoma ne moremo tega storiti. Treba je za to mnogoletne vzgoje. Ali to delo se mora opraviti.

Množice moramo privedi nazaj k staremu nauku socializma; k nauku, ki pravi, da se izvojujejo pozitivni uspehi v kapitalistični družbi

le težko, le redko, le v nezadostni meri; da se delavstvo ne sme dvigati s počasnim, mirnim pohodom, temveč da se osvobodi le v viharjih socialne revolucije.

Tako spoznanje naj vzame pogum onemu, ki ne veruje v socialno revolucijo, kateremu je socialna revolucija dogodek daljnih stoletij. Množica ne bo ob pogum, temveč dvignili jo homo k najmočnejšemu zaupanju v zmago, če jej razložimo, da smo že sredi procesa socialne revolucije.

Kaj je socialna revolucija? Ni en dan boja na barikadah in tudi ne en teden splošne stavke. Kako se bo razvila socialna revolucija delavskega razreda, spoznamo, če se spominimo, kako se je izvršila socialna revolucija buržvazije.

Socialna revolucija buržvazije se je začela s francosko revolucijo leta 1789. Njej je sledila

doba krvavih ljudskih vojn, silnih razrednih bojev, doba, v kateri so se sesule stare države, nastajale nove države in ko so nastali preobrti v državnih ustavah vseh dežel. Ta doba velikih viharjev je trajala do 1871. Učinki te dobe so bili, da je padel absolutizem, da se je ustanovilo parlamentarično vladanje po vseh deželah, da so se sesuli prestoli fevdalnega plemstva, da je zavladala buržvazija, da se je odpravilo podložništvo kmetov v Evropi in sužnost črncev v Ameriki.

Socialna revolucija proletariata se je izvršila na enak način. Tudi ona se razvija v dobi velikanskih vojn narodov, krvavih razrednih bojev, v dobi, ko izginjajo stare države, nastajajo nove države, ko se izvršujejo preobrti v državnih ustavah vseh dežel. Njeni uspehi bodo popolna demokracija, buržvazija bo pahnjena s prestola, diktatura proletariata, proizvajalna sredstva bodo prešla v last družbe.

Ta perioda socialne revolucije se je že pričela. Od srede let devetdesetih dalje se izvršuje proces industrializacije sveta vse hitreje kakor predtem. Ker vlada finančni kapital nad industrijo, ker ustanavlja kartele in truste, ker se razvijajo na eni strani organizacije podjetnikov, na drugi strani strokovne organizacije in končno ker je zavladala draginja nad vsem svetovnim gospodarstvom, se poostrejuje razredna nasprotja. Angleško, ki so jo slavili včasih kot klasično deželo »socialnega mira«, pretresajo danes najsilovitejši razredni boji.

Obenem preobrača kapitalizem, čigar kraljestvo se je zdelo še pred kratkim omejeno na majhen del obljudene zemlje, ves vzhod. Po vsem vzhodu se izvršuje preobrat pojmov, po postanku in bistvu podobon onemu, ki ga je bila doživela Evropa v času reformacije. Prevrta na vzhodu bodo poostriili nasprotstva med velesilami, pospeševali bodo povsod vojne priprave, napravili bodo davčno breme neznosno, razklenili bodo končno krvave vojne, katerih posledica bo revolucija v državah, izpodkopanih vsled vojn.

Ze prva razvojna stopnja tega svetovnozgodovinskega procesa nas je potisnila lep kos pota dalje. Izpremenbi Japonske v moderno kapitalistično državo je sledil z železno potrebo njen spopad z Rusijo, vojni v Mandžuriji ruska revolucija, revoluciji na Ruskem zmaga volilne reforme v Avstriji. Tako bo odprla vsaka nova faza v svetovnozgodovinskem razvoju tudi nam novo pot za pogumen naskok.

S krvjo in z železom se napravlja zgodovino. Parlamenti le registrirajo, kaj se je izpremenilo v razmerju moči med razredi. Avstrijski parlament je bil odklonil leta 1904. splošno volilno pravico. Po bojih v Mandžuriji,

Dnevne beležke.

— **Pozor, ljubljanski volilci!** V prihodnjih dneh bo deželna vlada začela pošiljati po pošti deželnozbornskim volilcem v Ljubljani legitimacije in glasovnice za volitev enega deželnega poslanca iz splošne kurije dne 1. decembra in za volitev dveh deželnih poslancev iz mestnih volilnih okrajev »mesto Ljubljana 1« in »mesto Ljubljana 2« dne 16. decembra. Glasom § 26. deželnega volilnega reda se pozivljajo volilci, naj v vseh slučajih, ako bi iz kateregakoli vzroka ne dobili legitimacij in glasovnic najdalje do zadnjih treh dni pred volitvijo, torej do 28. novembra za volitev v splošni kuriji, oziroma do 13. decembra za volitev v mestni kuriji, pridejo ponje osebno k c. kr. deželnemu predsedstvu. Legitimacije in glasovnice, ki bi jih pošta ne mogla dostaviti, se bodo izdajale za splošno kurijo 28., 29. in 30. novembra in za mestno kurijo 13., 14. in 15. decembra od 9. do 12. dopoldne in od 4. do 7. zvečer pri c. kr. deželni vladi v sobi št. 41, v pritličju, vhod iz Gregorčičeve ulice.

— **Klerikalna politična logika** šepa tako prijetno na obeh nogah, da se ji zdi sami to popolnoma normalna hoja. Socialni demokratje n. pr. se po klerikalnih naukih obesažo liberalcem za frak. Ampak socialni demokratje — zopet po klerikalnih naukih — podpirajo liberalno stranko. »Slovenčevi« čitatelji bero zdaj eno, zdaj drugo, pa si — hvalabogu — nič ne mislijo. Hvalabogu — zakaj če bi si kaj mislili, ne bi mogel dr. Susteršič na prvem shodu ponoviti tega nezmisla in »Slovenec« v bližnji številki zopet zapisati te neumnosti. Kaj je vendar res? Ali smo taki revčki, da se ne upamo sami stopiti na noge, pa se moramo kje držati za škrice? Ali smo tako krepki, da oddajamo od svoje moči še drugim lahko podporo? Oboje ni mogoče, klerikalci pa le napravijo čudež, in naredo pritlikavca in velikana obenem iz nas. Ampak če je tudi logika slaba, je vendar namen dober; Susteršič je imel sicer nekaj neke nade glede na socialno demokracijo — kakšne, ne vemo. Kljub temu vlagajo klerikalci ves svoj trud v to, da bi zopet prepričali socialnim demokratom vstop v deželno zbornico. In zato begajo ljudi, ki verjamejo besedam, ne da bi jih tehtali. Gospodje namreč prav dobro vedo, da niso socialni demokratje nikakršen rep in da ne vise na nobenem fraku, ampak da vodijo svoj boj in ga hočejo voditi tudi v deželnem zboru. Klerikalci dobro vedo, da bi prinesli socialni demokratje sicer stvarno, ampak odločno opozicijo v deželni zbor, in prav zato jim

po počestnih bojih na Ruskem in Poljskem je vpisal splošno volilno pravico v zakonik države. Danes nam odreka zopet, kar zahtevamo. Jutri, če prišumi z zahoda ali vzhoda zopet vihar v našo deželo, se bo uklonil naš volji.

Obenem pa bo z boji v parlamentu nam samim narasla moč. Vsi parlamenti bodo prinašali v letih velikih evropskih viharjev militarizmu nove žrtve in nalagali bodo narodom vedno nove davke. Socialna demokracija ne bo mogla tega zabraniti — ne tukaj ne po drugih deželah. Ali naš boj proti bremenom, ki jih bodo napravljali narodom in ki bodo od leta do leta neznosnejša, bo odtrgal vedno nove množice iz vrst buržvazije in jih pripeljal v naš tabor.

Tako bomo pod pritiskom velikih dogodkov polagoma v procesu, trajajočem desetletja, vzrasli iz manjšine v večino, iz brezmočnosti v silo —

To je socialna revolucija. Kdor slepari delavski razred s tem, da bo delavstvo s parlamentarnimi umetelnostmi spravilo svojo bedo s sveta, ta laže. Razočaranje delavstva se bo obrnilo jutri proti njemu. Hočemo in moramo dopovedati delavstvu resnico: Da ne zadoščata le pogum in pridnost za velika dejanja, da je uspeh našega delovanja vedno odvisen od stvari okolo nas; da le velika ura rodi veliko dejanje. In delavstvo ne bo zaradi tega izgubilo poguma, če ga obenem učimo, da gleda porajanje novega sveta, približevanje velike ure.

Povsod mora vzgajati socialna demokracija delavstvo k veri na revolucionarno moč razvoja, na veliko razdobje socialne revolucije. Ali v Avstriji potrebujemo to vero še vse bolj kakor drugod. Zakaj v tujini se zdi naloga delavskega razreda le, da iztrga državni stroj buržvaziji, in to poteče lahko mirno. Na naših tleh pa ni še nikakršnega porabnega državnega stroja, ki bi ga lahko vzeli v posest. Protinaturalni državni stroji, v državnem zboru zastopanih kraljevin in dežel, ne more postati nikdar demokracično in socialistično občestvo. Kakor je izginilo v viharjih meščanske revolucije na tucate držav in kakor so nastale nove države, tako se bo moral v viharjih bodočnosti tudi ta državni stroj umakniti višjim oblikam. Zato ne izgubimo poguma, ko gledamo, kako se pogreza ta država vedno globlje v brezizhodne zmede. Nasprotno! Propadanje države, kaotične zmede v obeh državah, brezumno propadanje dežel, divji boji narodov — vse to so le žareči kresovi, ki nam naznanjajo, da se bližajo uri, v kateri se odloči pod železno silo velikih svetovnozgodovinskih dogodkov, če se preobrazi ta država v zvezo svobodnih narodov ob Donavi, ali če pogine v plamenih —

ni nobena misel tako zoprna kakor pozitiven uspeh socialne demokracije. Da ne more biti deželni zbor kar brez vsake opozicije, že razumejo; četudi je na Kranjskem veliko teme, vendar ni sama noč. Ampak najrajši bi si kar sami izbrali opozicijo. Ta bi smela tudi ropotati — to jih ne ženira. Lahko bi uganjala komedije — to bi jih veselilo. Najljubši bi jim bili Pavliha, Krjavelj, Krpanova kobila in podobne kapacitete. Kako bi se tedaj bleščala klerikalna luč! Ampak socialna demokracija vendar ni zato na svetu, da bi izpolnjevala Susteršičeve želje. Socialni demokratje hočejo, da se zastihi njih glas v deželni zbornici, in zaradi tega morajo voditi boj po svojem spoznanju, ne pa po klerikalni logiki. In če postavljamo kandidate, ne moremo prositi Susteršiča za dovoljenje in ne moremo vprašati Lampeta, kdo bi mu bil všeč. Da bo »Slovenec« še dalje begal svoje čitatelje s svojimi logičnimi skoki, je gotovo. Ampak če nas to doslej ni motilo, nas tudi z naprej ne bo, ker bi sami sebi pljuvali v skledo, če bi sprejemali svete od svojih največjih nasprotnikov.

— **Klerikalni agitatorji** delujejo z vso vmezo in brezobzirnostjo za volitve v obrtno sodišče. S sladkimi besedami izvajljajo delavcem in delavkam glasovnice. Zlasti fanatične so klerikalne agitatorice v tobačni tovarni. Toliko kakor ta teden že dolgo niso imele opravka. Posebno se odlikuje neka Pliberškova. Delavkam grozi: Če ne boste volile Čatarja, ne boste dobile pokojnine. Gospoda Moškerc in Gostinčar, ki imata veliko besedo med klerikalnim delavstvom v tobačni tovarni, bi Pliberškovo že lahko naučila nekoliko bolj pametne taktike. Kdo pa jej veruje to budalost. Delavce se jej pomilovalno smejejo, to je ves uspeh njene agitacije za Čatarja. Naše zaupnike prosimo, da pazijo te zadnje dni prav posebno na klerikalno agitatorje.

— **Kamnoseški mojster Toman** še ni izročil svojim delavcem glasovnice za volitve v obrtno sodišče. Pozivljamo tega gospoda, da nemudoma izroči delavcem glasovnice prostovoljno, drugače bo k temu prisiljen.

— **Podpora za brezposelne.** Mestni svet v Heidelbergu je sklenil, da vpelje podpore za brezposelne. Vsak delavec, ki prebiva že eno leto v Heidelbergu, bo dobival ob času brezposelnosti dnevno podporo od 7 fenigov do ene marke (84 vinarjev do 1 K 20 vinarjev). Organizirani delavci bodo dobivali mestno podporo potom svojih organizacij, neorganizirani ptoom mestnega delovnega urada. Neorganizirani ne bodo lačevali nobenih prispevkov v mestno

zavarovalno blagajno, pač pa veljajo zanje stroje odredbe glede kontrole kakor za organizirane.

Skaretova interpelacija jezi klerikalno gospodo, pa pravi, da hoče le begati ljudstvo. Deželni kristjani pač ne poznajo pregovora: Wie der Schelm ist, so denkt er von anderen. Skaretova interpelacija zahteva jasnost, katere deželni kristjani niso hoteli podati. Begali so torej oni, ne pa socialni demokratje. Klerikalci vendar ne smejo misliti, da so take zadeve kakor deželna garancija le zanje in za liberalce na svetu. Delavstvo v deželi nosi svoja bremena še teže kakor imoviti sloji in zato ima pravico vedeti, kako se gospodari v deželi. Gospodje s Kongresnega trga revidirajo ljubljanski magistrat; s tem izrekajo, da je jasnost potrebna. Kdor jo zahteva, jo pa mora tudi dati, pa se ne sme pritoževati, da drugi nočejo biti slepi.

Sijajna zmaga španskih rudarjev. Iz Madrida poročajo: Rudarska stavka v Rio Tinto, pri kateri je bilo udeleženih 17.000 delavcev, se je končala z zmago stavkajočih. Od 1. januarja dalje bo uveden osemurni delovnik, minimalno mezdo za mladostne delavce so povišali, ostali rudarji bodo dobivali dnevno po 25 vinarjev več. Od 1. januarja dalje stopi v veljavo invalidno zavarovanje in brezplačna bolniška podpora. Družba je dalje prevzela obveznost, da bo nabila povsod delovni red; spori pridejo pred posebno razsodišče z delavskimi zastopniki. Vsi delavci, ki so bili odpušteni zaradi agitacije ali stavke, bodo sprejeti na delo. Ta zmaga rudarjev je prva sijajna in pomembna delavska zmaga na Špankem, ker je družba Rio Tinto največje kapitalistično podjetje na Špankem. Med španskim delavstvom vlada veliko veselje. Boj je vodila rudarska organizacija s pomočjo socialno demokratičnega časopisa »El Socialista«. Druge strokovne organizacije so stavkajoče čvrsto podpirale.

Canadian Pacific. Vlada je družbi Canadian Pacific zopet dovolila nadaljevanje obrata pod sledečimi pogoji: 1. Kot generalni zastopnik družbe se odobri g. A. Q. Veith. 2. Dovolj se prometni obrat z blagom, razglednimi ozovi in potniki 1. in 2. razreda. 3. Zastopstvi na Dunaju in v Trstu se zopet otvorita. 4. Ostala zastopstva rabijo za otvoritev v vsakem slučaju dovoljenje ministrstva.

Iz magistratnega gremija. Na snojni seji je magistratni gremij dovolil prenos sledečih gostilniških koncesij: Berta Kušar s Krakovega nasipa v Komenskega ulico; Dragica Kovač-Leitner s Krakovega nasipa v Veliko čolnarsko ulico; Anton Zabukovec s Turjaškega trga v Stritarjeve ulice (pri »Ribici«). — Brivskemu mojstru Albinu Dergancu je dovoljena starinarska koncesija; obrt sme izvrševati v Prešernovi ulici (pri Perlesu). — Prošnja Franciške Hafner oziroma Babičevih dedičev za prenos žganjarske koncesije z Dolenjske ceste št. 8 na Dolenjsko cesto 2 se odklanja. Na mestu ni lokalne potrebe za žganjarno, mestni fizikat poroča, da so prostori nedostadni in nezdravi, državna policija izjavlja, da je nadzorovanje nemogoče; obrtna oblast je že davno mislila na to, da se tista žganjarna — klet »Chicago« — zaradi katere so vedno prihajale pritožbe, odpravi. Iz teh razlogov se prošnja za prenos ustavi, in ko ugasne sedanja koncesija, se ustavi obrt. — Dramatično društvo, kateremu je dal občinski svet bivše vojaško oskrbovališče nasproti »Narodnemu Domu« za pet let v najem za ureditev kinematografa, predlaga načrte za prezidavo in notranjo uredbo. Po teh načrtih se izda stavbno dovoljenje. — Mauz in Franc Povše dobita stavbno dovoljenje za zgradbo dveh visokopritličnih hiš v Jeranovi ulici; v isti ulici dobita enako stavbno dovoljenje tudi Fran Novak in Marija Marinka. — Podjetniku Cihlašu se dovoli naprava šupe za izdelovanje in razstavo umetnega kamena na Bugenigovem svetu ob Bleiweisovi cesti; šupa bo 50 metrov oddaljena od ceste. — Deghenghi je preuredil svojo klet pod kinematografom (hotel Malčič) brez stavbnega dovoljenja in postavil vanjo pogrnjene mize; sklene se, da se zaradi tega proti njemu kazensko postopa. Razdelil je tudi to hišo vertikalno v dva dela, pa naznanil za lastnika enega dela sina Milana Deghenghija, za drugi del pa tvrdko Manussa et Co., dasi v resnici ne gre za dve hiši. Stavbni urad se ima o tej razdelitvi informirati, magistrat pa se v svojem delokrogu nima ozirati na to neumestno delitev. Ker izvršuje Deghen-

gih vedno vsakovrstna dela brez stavbnega dovoljenja, ima poseben uradnik stavbnega urada trajno paziti na take poizkuse in jih takoj ustaviti. — Devet članov bivše policijske straže, ki opravljajo službo na trgu, v klavnici in v mestnih nasadih, dobi uniforme, kakor jih je imela mestna policija, toda z zelenim egaliziranjem. — Podjetnik Kobi je dodal mestu poleg 238 k. m. zdravih tudi 246 k. m. črnih drv, za katere zahteva namesto po 9 K za k. m. po 8 K 20 vin. Ponudi se mu po 8 K. Za 120 k. m. slabih drv se pa pozove, da jih nadomesti z zdravimi bukovi, ker jih bo magistrat sicer na njegov riziko drugod nabavil. — Ivani Lavter se podeli gostilniška koncesija, katero je imel prej njen oče.

Slovensko gledališče. V soboto 21. t. m. se uprizori v deželnem gledališču Strindbergova žaloigra »Oče« z gospodom ravnateljem Ig. Borštnikom v glavni vlogi. Gospod Borštnik je igral vlogo ritmostra v Zagrebu kakor tudi pred dvema leti v Ljubljani kot gost, z največjim uspehom. Vse kritike so bile polne hvale njegove mojstrske dovršene kreacije. V večjih vlogah so zaposleni gg. Skrbinšek, Šest, Povh in dame Gjorgjevičeva od zagrebškega gledališča, ki v tej igri nastopi svoj angažma na slovensko gledališče, dalje Bukšekova in Juvanova. Režijo vodi g. Borštnik osebno. — Začetek ob pol 8. — Konec ob 10. — V nedeljo popoldne se uprizori priljubljena narodna igra s petjem »Revček Andrejček«, ki je pri zadnji nedeljski predstavi napolnila gledališče do zadnjega kotička, razen lož seveda, pri znižanih ljudskih cenah, zadnjikrat v tej sezoni, z gospodom ravnateljem Borštnikom v glavni vlogi. Ostale vloge so v rokah gg. Skrbinška, Danila, Povheta, Oroma in Šesta ter dam Bukšekove, Juvanove in Gorjupove. Pri predstavi sodeluje »Ljubljanski društveni orkester«. Režijo vodi g. Povh. — Začetek ob 3. — Konec ob 4/6. — Zvečer se pa igra prvič v tej sezoni izvrstna francoska burka »Stadkost rodbinskega življenja« v treh dejanjih. Spisal M. Hennequin, eden najboljših francoskih humoristov tega žanra. Burka je polna komičnih situacij in kdor se rad smeje, se nasmeejo do solz. Ta burka se je igrala na novem gledališču v Berlinu nad 70krat, kakor tudi pozneje na Dunaju z velikanskim uspehom. V glavnih komičnih vlogah so zaposleni gg. Povh, Skrbinšek, Orom, Šest in dame: Bukšekova, Winterova, naša stara znanka, ki nastopi svoj angažma na slovenskem gledališču, in Juvanova. Burko je na novo uprizoril in vestno naštudiral g. režiser Povh. — Začetek ob 1/8. — Konec ob 1/10.

Koncert »Glasbene Matice«. Na nedeljskem koncertu nastopi tudi izreden talent, ki je šele 15. leto dovršil, pa se že lahko ponaša s sijajnimi uspehi kot produktiven in reproduktiven umetnik Jurij Széll. Leta 1897 v Budimpešti rojen, se je od 1904 naprej izobraževal na Dunaju v klavirski umetnosti pri profesorju Robertu, v teoriji in kompoziciji pri prof. Försterju in prof. Mandyczkewskemu. Kot 11leten deček — zvan »Wunderknabe« — je koncertiral prvokrat s »Tonkünstler« orkestrom pod Nedbatom, ki je izjavil tudi njegovo prvo uverturo. V istem letu je koncertiral pod vodstvom pl. Schucha v izvanrednem koncertu draždanske dvorne opere, kjer je prednašal svoj »Rondo« za klavir in orkester sam, generalni direktor pl. Schuch pa je dirigiral njegovo uverturo. Nadaljni koncerti njegovi so sledili v Londonu v velikanski Albertovi dvorani, kakor tudi »Queens Hall« (obrežni dvorani), dalje v Monakovem (Konzertverein) in v Pragi (nemško deželno gledališče). Med njegovimi skladbami je dosegel njegov kvintet v E-duru pri Rosé kvartetu in pri dunajskem Tonkünstlervereinju največji uspeh. Klavirski part te skladbe je igral na Dunaju sam in gre ga igrati ravno sedaj v Trstu v komorni koncert »Tržaškega kvarteta Jancovich« 26. novembra. Svojo novo veliko simfonijo dirigiral bo še letos na Dunaju, Berlinu, Düsseldorfu in drugod. Kar drugi veliki umetniki ne morejo doseči, dosegel je to deček kot fenomenalen virtuoz, izredno nadarjen kompozist in dober dirigent, da je imel velike koncertne dvorane »Großer Musikvereinsaal« na Dunaju, v Berlinu in Londonu razprodane. Dunajske in londonske kritike smatrajo njegov nastop kot znamenit pojav in ga resno primerjajo z mladim Mozartom in Mendelssohnom.

Nezgode na delu. 16letnega ključavničarskega vajenca Franca Jurjevčiča pri Žabkarju je njegov tovariš tako nesrečno vrgel na

fla, da si je zlomil nogo. Prepeljali so ga v deželno bolnišnico. — V Samassovi tovarni je vajenec Ladislav Arnšek oblat na stroju železo in prišel med tem s kazalcem in mazinčem v stroj, ki mu je zmečkal oba prsta. — Istotam je ponesrečil vlivar Franc Škrjanc pri topljenju kovine. Nekaj topline mu je padlo na levo nogo in ga tako opekla, da je moral na zdravniškovo odredbo ostati doma.

Posledica alkohola. Frančiška Tič, vdova in kuharica, stanujoča v Strelški ulici št. 8, se je tako napila vinske kapljice, da je na Hradeckijevem mostu onemogla in se poškodovala na glavi. Prepeljali so jo v deželno bolnišnico, kjer so jo »zbrilitali« in poslali domu.

Nepreviden gozdni čuvaj. Včeraj smo poročali da je gozdni in poljski čuvaj Lovrenc Kos ustrelil fanta Berceta v glavo. Nesreča se je dogodila v tomačevskem gozdu, kjer je fantič najbrže nabiral suhe veje. Njegovi starši so zelo revni in sploh je navada, da hodijo otroci pobirati po gozdiščih na ljubljanskem polju dračje ali pa h bregu Save, kadar naraste in naplavi veje. Čuvaj Kos je znan kot silno togoten človek in od občinskega odbora v Ježici, kjer sede sami katoliški možje, je bilo precej neprevidno, da so odkazali takemu človeku čuvajsko službo. Kakor smo izvedeli, vlada vsled tega dogodka na Posavju med prebivalstvom veliko ogorčenje proti Kosu.

Kinematograf »Ideal«. »Strupena kača« je krasna Nordisk-drama, ki se predvaja danes v kino »Idealu«. Ostali spored je sledeči: Čuda mikroskopa. (Znanstveno.) Nune, mojstrski boksar. (Komično.) Lisica. (Iz naravoslovja.) Valdemar uspešno ljubimkuje. Pet kopij. (Veseloigra Nordiskfilm-Co.) — Jutri: »Mrtvi govore« v petih delih. — V torek igra najboljši traged v Evropi v drami »Kralj«, ki je ginljiva do solz.

Koroško.

Z nožem. V nedeljo sta se igrala v Brežah 19letni delavec na žagi da Col, Italijan in 27letni lesni delavec Lichtegger. Prepri se je kmalu izpremenil v krvav boj. Lichtegger je s kuhinjskim nožem zabodel Italijana. Čeprav so mladega delavca prenesli takoj v bolnišnico, je še isto noč umrl. Lichtegger je dobil manjše poškodbe in so ga spravili že v zapor.

Pazite na otroke! V špitalski okolici je utonil 18. novembra enajstletni fant. Hotel je preplezati tovarniški jež, pri tem je pa padel v vodo in utonil. Bil je edinec.

Zanimiva obravnava pred celovško poroto. Meseca decembra bo pred celovško poroto obravnava proti nekdanjim puljskim mestnim uslužbencem, ki so bili v Rovinju po pravoreku laških porotnikov oproščeni.

Zadnje vesti.

DELEGACIJE.

Ekspozé vojnega ministra.

Dunaj, 20. Brambni odsek ogrske delegacije je imel danes ob 1/11. dopoldne sejo, na kateri je

vojni minister Kroatin

podal svojo poročilo. Člani opozicije se niso udeležili seje.

Vojni minister je v svojem govoru dejal: Ze v času krize so evropske velesile vpri-

co izpremenjene vojaške situacije zacele z daljekosežnimi ukrepi za pojačanje svojih bojovnih sredstev, in podobne priprave opažamo sedaj tudi v balkanskih državah. Za našo pomarhijo nastaja iz tega potreba, ki nam jo nalaga nagon samohranitve, da posežemo tudi mi z izpolnitvijo svoje oborožene sile tako daleč, da se naša vojaška situacija napram sosedom vsaj ne poslabša in da ne trpi naša zvezna vrednost (to se pravi: Da bomo z Nemčijo kaj vredni Zaradi te zveze naj torej »švicamo«.)

Ukrepi, ki jih nalagajo te okoliščine, se v predloženem proračunu finančno izražajo:

a) V naknadnih zahtevah za ukrepe, ki jih je bilo treba storiti v času krize, in med katerimi jih ima večina trajno vrednost;

b) V gotovih višjih zahtevah prihodnjih let, katerih prvi nastavki se kažejo v proračunu za prvo polletje 1914. V tem pogledu z ozirom na finančno možnost (!) s potrebno samoomejitvijo (?) sestavljeni organizacijski program obsega povišanje vojnega stanja, izgradbe in nove ustanovitve, katerih izvedba je razdeljena na večje stevilo let (da bo psa manj bolelo, če se mu ne odseka ves rep naenkrat, ampak po kosih).

Ti ukrepi so tem nujnejši (odprite žep brez oporekanja!), ker so izkušnje v času zadnjih dveh kriz — 1908/09 in 1912/13 — pokazale, da je zadnje uro ad hoc napravljene organizatorične ukrepe mogoče izvesti le z nerazmerno visokimi stroški in z občutnim narodnogospodarskim oškodovanjem. Sem spadajo v prvi vrsti po pravici trdo občuteni pozivi rezervistov, ki so v večini posledica našega nerazmerno majhnega mirovnega stanja (!), zlasti v obmejnih krajih. (Kar vse, kar leze inu gre, naj bi zaprli v kasarne, potem bi bilo mirovno stanje nemara »razmeroma« dosti visoko.) Da je bilo treba pri tem poklicati tudi mnogo starejših vojnih obveznikov, ki so se že globokeje vkoreninili v gospodarskem življenju prebivalstva, je posledica sedanjega nezadostnega (sveti križ božji!) rekrutnega kontingenta. Vojna uprava se je trudila, da je omilila (res, res!) krutosti, ki jih je to izzvalo, z dovoljenjem dopustov in — hvala vladama, ki sta radi (pravilno!) pomagali — tudi z materialnimi podporami. S tem pa je mogla le deloma pomagati. (No, gospod Kroatin vsaj nekaj spoznavaj!) Odločneje bo to šele mogoče z ukrepi, ki sem jih tukaj omenil (glej, glej! 36.000 rekrutov in milijardo zahtevajo le zato, da se bo rezervistom bolje godilo! In tega nismo vedeli!) Predvsem naj dosežejo čete v obmejnih krajih tisto neizogibno potrebno stanje in tisto višjo pripravnost, ki jim naj dajo sposobnost, da izvrše v kritičnih situacijah svoje mnogostranske naloge za silo s svojim mirovnim stanjem, in da ne bo treba pri vsaki politični napetosti (kadar kakšen Kania kihne) posegati po posebnih prebivalstvo in finance težko obremenjujajočih ukrepih.

Iz tega razloga so se tudi gotovi organizatorični ukrepi (katerih ni nihče dovolil), ki so bili storjeni med krizo, s pridržkom, da jih delegacije naknadno odobre (na ukaz!), tudi nadalje pridržali in tvorijo sedaj prve nastavke v omenjenem organizacijskem programu in ta tega izvršajočih večjih zahtev. Seveda je prvi pogoj izvršitve tega organizacijskega načrta in definitivne ohranitve med krizo storjenih organizatoričnih ukrepov ta, da dovolita obe zakonodajstvi za to potrebno

zvišanje rekrutnega kontingenta.

Moderna damska konfekcija

kakor plašči, kostumi, hišne halje, vrhnja krila v krasni izbiri po zelo nizkih cenah

v modni in športni trgovini

P. MAGDIČ, LJUBLJANA

nasproti glavne pošte.

Za resnico.

Roman.

Spisal Jožef Laichter.

(Dalle.)

Priznavam, da ste stvar formirali dosti dobro. Jaz bi še dodal, da je naši stranki šlo prvotno za polno, vsestransko vsebino življenja, za sestavo ideala krasnejšega, popolnejšega sveta. Načrtal se je ideal v obliki programa in naloga vsakogar, kdor ga je sprejel, je bila, živeti v soglasju z njim. Ali se ne spominjate, da ste se v hotel odreči bogastvu? In ali ni veljalo za vsakogar, naj živi kar najhrabreje? Vsakdo je pri sebi začel za reorganizacijo, s poglobljenjem svoje noratnosti. V gostilne nismo zahajali, v kavarne ne in ne v razupite hiše, kakor se to zopet dogaja. S te strani se je pojemale in se mora pojemat žensko vprašanje. Če hočem dvigniti žensko na višjo stopinjo, gotovo ni prav, samo v besedah se poganjati za emancipacijo in pri tem živeti prostitucijsko. In tako tudi povsod drugod ni šlo za besede, ampak za dejanja. Sicer pa čemu bi govoril o tem, saj skoro ne gre več niti za besede! Cela ta obsežnost temeljnega programa se je skrčila sedaj na dvomljivo politiziranje, na pojanje po državni samostalnosti, na hrupni radikalizem. To pa vse ob sebi malo pomenja — to ni nič drugega nego umikamo se prvotnemu, težnjemo cilju. In bežimo v prazno, na slepo. To se pravi glušiti samega sebe, zatemniti vse, to je

dokaž, da je pod svečnikom tema. »Kaj ti poma-ga, če si pridobiš ves svet, na svoji duši pa škodo trpiš?« stoji v svetem pismu. Te besede se tu dajo uporabiti. Stranka je izgubila dušo in si maskira isto z idealom države. Res, stranka je vzrasla, odkar je stopila na to pot, a baš v tem naraščanju se skriva nje padec. To je zunanje naraščanje, na širjavo, ne na globoko. To je nános brez vse podlage. Kajti dandanes malokdo vpraša po prvotnem programu, malokdo ga notranje preživi, le bolj vabi ime stranke, hrepenenje, da bi bil smatran »naprednim«. Dejansko je ostalo samo ime, vsebina se je izgubila in to je v resnici žalostno. In bo še bolj žalostno, če se začne fanatizirati, kakor se je tu govorilo. Delirij — pijanost — torej to preostale za konec. Ali ne očitate cerkvi, da se je spovršnila, dočim bi bila morala vedno ostati v notranjosti človeštva? Da, naša rešitev je samo, če se vrnemo vase, v notranjost. Seveda človeku ni lahko biti popolnim, do tega je dolga pot — in vsakdo ima svojo uro slabosti. Tudi tega ne moremo misliti, da bi se svet takoj preobrnil, mnogo bi se pa pridobilo v smeri, katero si je določila stranka, samo ko bi jo vsakdo v sebi predelal in preživel. Če bi imeli pred seboj ideal, če bi hoteli z dejanjem in ne le z besedami nekaj krasnega, če bi hoteli videti dosežnost vsaj del skupnega dobra in videti skupno z idealnimi očmi kako bi ljudje drugače živeli — i vkljub vsej zmedenosti socialnih razmer, vkljub vsemu tako zvanemu materialnemu zlu iz upanja na neko zunanjo srečo, na poplačilo, sicer nastaja mnogo stvari

na svetu, v človeških globinah pa dremlje i nekaj, kar nima nobene zveze s sebičnostjo — in od tod se porajajo najkrasnejši čini. In tu je baš kardinalen razloček med tem, kar je dejal Hruby in tem, kar mislim jaz. Hruby vidi pred saboj utopično državo in procvit zunanji, jaz pa take države ne vidim, ampak imam v mislih notranji procvit. Znova ponavljam: »Kaj ti poma-ga, če si pridobiš ves svet, če pa na svoji duši trpiš škodo?« Kaj bi nam pomagala država, če bi ostali v nji ljudje stari? No, da, Bellamy — to je tedaj — — —

»Kačerovsky, dovolite,« je Ivan vzkliknil naglo razburjeno, »oprostite, da vas prekinjam proti vsem pravilom. Jaz vam pojasnim vse precej, kar očitate, pojasnim z Bellamyjem samim, in potem lahko nadaljujete. Vaša očitanja sem pričakoval, bil sem pripravljen nanje, znan pa tudi odgovoriti nanja.« Pri tem je odprl zapisnik in naglo nadaljeval: »Torej veste, kaj pravi Bellamy o vseh teh stvareh? Čujte, v ti novi državi je nastopilo i pravno prerofenje, ljudje so se izboljšali ob splošnem blagostanju. Domišljavosti in podlizavosti ni bilo več v razmerah ljudi med saboj,« pravi Bellamy. Prvič po stvarjenju sveta je stal vsakdo s ponosnim čelom pred Bogom. Izginila sta strah pred pomanjkanjem in up na dobiček, bržko je je bila zagotovljena obilna hrana in se onemogočilo kupičenje prevelikega premoženja. Beručev in prejemalcev miščine ni bilo več. Pravičnost je storila milosrčnost nepotrebno in človeštvo samo, izpopolnjuoč se, si je prizadevalo samo, da bi desetero božjih zapovedi

postalo nepotrebnih na svetu, da ni bilo niti izkušnjave za tativno niti priloznosti za laž iz strahu ali prilizovanja, ker je bil vsled obče enakosti odstranjen vsak vzrok za zavist. Stari sen človeštva o enakosti, svobodi in bratstvu se je uresničil. Kakor so v stari družbi človeški trpeli pravični, plemeniti in dobrosrčni baš radi teh krasnih lastnosti svojih, tako so se v novem svetu lakomni in sebični ljudje sami izključevali iz družbe. Nagnenje zla, ki je doslej premagovalo dobro in je obsenčevalo, je hiralo kakor goba iz kleti na prostem zraku, in plemenitejša lastnosti so se tako močno razvijale, da so zasmehovalci postali slavopevci in da je človeštvo prvič prišlo v nevarnost, da se ne bi samo vase zaljubilo. Brzo se je jasno pokazalo, česar niso hoteli verjeti modrijani in filozofi starega sveta, da je človek po naravi dober in ne hudoben, plemenit in ne sebičen, da je milosrčen in ne okruten, da je vsvarjen po boljši podobi in ne kot karikatura Boga. Neprestani pritisk, ki je visel na nebrojnih pokolenjih in bi bil gotovo zadoščal, da bi bil pohižal i angelje, ni mogel zatreti v človeški naturi prvotne plemenitosti. Jedva je bil odstranjen ta pritisk, se je upognjeno drevo nasilno dvignilo in svoje deblo vzravvalo proti nebu naravnost. Ivan je zaprl zapisnik. »Samo to sem hotel vam povedati,« je dostavil. »Tako in nič drugače ne more biti nekoč i v bodoči naši državi.«

Zaploskali so. »Izbornost« so se glasili vzklikli okrog miz.

(Dalle.)

Vojni minister ponavlja nato znane števil-
vojne proračuna in delegacij predlož-
načrte, ter prosi odsek, naj dovoli vse od
uprave zahtevane kredite.
Razprava o ekspanziji vojnega ministra
otvori na prihodnji selji v ponedeljek, 1. de-
cembra ob 4. popoldne.

IZ DRŽAVNEGA ZBORA.

Proračunski odsek.

Dunaj, 21. V proračunskem odseku se je
nadaljevala debata o poročilu pododseka
južnoameriško paroplovno družbo. Debata
bo nadaljevala v torek, 25. t. m.

Socialno politični odsek.

Dunaj, 21. Včeraj je socialno politični od-
dovršil specialno debato o prvi skupini
delovlogov za izpremembo zakona o penzijskem
varovanju. Prihodnji teden bo še ena seja,
kateri bo govoril poročevalec Licht. Potem
bo glasovalo o prvi skupini.

GIBANJE POŠTNIH URADNIKOV.

Mostec, 21. »Brüxer Ztg.« poroča, da so
službni organizaciji poštinskih uslužbencev pred-
ložili z ozirom na predstoječo pasivno re-
šenco naznanili oblastnim svoj odstop. To
zopet preklicali, ker jim je bilo rečeno, da
društva razpuščena, ako odstopijo odgo-
jni funkcionarji. Ako pride do pasivne resi-
ce, jo je pričakovati med 6. in 10. decem-
bra.

HRVAŠKO VPRAŠANJE.

Dunaj, 21. Cesar je na avdienci barona
Skerleca že odločil o rešitvi hrvaške krize.
On se rešiti še nekoliko manjših vprašanj,
kaj se more odpraviti komisariat. Včeraj
se odpeljala Tisza in Skerlec v Budim-
pešto, da se dogovorita o teh vprašanjih. Sli-
bo ministrski svet, na katerem bosta nav-
tudi hrvaški minister Pejačević in komi-
Skerlec. Po končanem ministrskem svetu
vrne Tisza na Dunaj.

Budimpešta, 21. Baron Skerlec je podal
emu časnikarju sledeča pojasnila: Poročal
cesarju o dogovorih, ki smo jih sklenili s
službni organizaciji o železničarski službeni
matiki, o hrvaških krajevnih imenih in o
arški akademiji. Železničarska pragmatika
bredloži v obliki zakonskega načrta, druga
dogovora se pa izvršita z naredbami.
da predloži saboru pravilno pogodbo, ka-
na se mora sklepati med Avstrijo in Ogrsko
deset let. Skerlec je izrekel nado, da bo
na Hrvaškem trajen, ker so izpolnjene hr-
te zahteve takorekoč na vsej črti (?). Raz-
se, da bo komisariat odpravljen.

SKRIVNOSTNA UMORA V OPATIJI.

Opatija, 21. V opatijski okolici sta bila iz-
na dva skrivnostna umora. 9. novembra je
zginil iz Opatije 60letni poštni uradnik Jo-
Kressel. Odšel je z doma najboljše volje,
se pa ni več. Sedaj pa je našel kmet v

gozdu pri Opatiji napol segnito, obešeno mo-
ško truplo. Sodnijska komisija je dognala, da
gre za navidezen samomor, v resnici pa je bil
izvšen roparski umor. — V gozdu blizu Matulj
je našel kmet v grmovju moško truplo. Ob-
vestil je orožništvo, ki je dognalo, da gre tudi
tukaj za umor. Truplo je imelo čez in čez na-
bodljaje z nožem, vsi žepi so bili prazni. Umor-
jeni je posestnik Blazič iz Kastva.

UPOR V BLAZNICI.

Rim, 21. Včeraj je 1700 prebivalcev blaz-
nice v Ponte Severo v Lombardiji napadlo paz-
nice in prepevale delavsko himno, zapustilo
umobolnico. Poslali so za njimi žandarmerijo.

24 RUDARJEV MRTVIH.

Birmingham, 20. V tukajšnjem rudniku za
premog je bila včeraj silna eksplozija. 24 rudar-
jev je mrtvih.

MEHIKANSKE HOMATIJE.

Mehiko, 21. Tujci se pripravljajo za slučaj
nemirov. Angleški poslanik Garden je svetoval
britskim državljanom, naj se organizirajo za
obrambo. Američani delajo iz lastne iniciative
priprave. Mogoče je, da se ustanovi splošna
brambovska organizacija.

Goriško.

— Veselica v Nabrežini, ki jo je priredilo
v nedeljo 16. novembra naše izobraževalno
društvo »Vzajemnost«, je uspela kar najsijaj-
nejše v moralnem in gmojnem oziru. V pro-
storni dvorani Grudnovi še ni bilo toliko ljudi
kakor na nedeljski veselici. In pogled na to
množico, ki je napolnila vse kotičke dvorane,
je bil imponanten. Obila udeležba priča o sim-
patijah, ki jih uživa »Vzajemnost«. Veselica je
podala sijajne dokaz, da je »Vzajemnost« teh
simpatij vredna in da pozna nalogo, ki jo je
prevzela. Vsem sodelovalcem gre najiskrenjeje
priznanje za trud in uspeh, ki so ga dosegli.
Posebno priznanje gre pevovodji sodrugu Ma-
carolu in pevskima zboroma »Vzajemnosti« iz
Nabrežine in Šempolaja za skupen nastop. Zbo-
ra sta zapela izredno lepo »Delavski pozdrav«.
Vsi navzoči so bili zelo presenečeni, ker sta
zbor tako lepo zapela to pesem, tembolj, ker
sta bila oba zboru komaj pred kratkim usta-
novljena. Javna zahvala gre tudi »Javni ljudski
knjižnici«, ki je dala društvu brezplačno oder
na razpolago. Vseščic je sledil ples, ki je trajal
živahno in ob zabavi vseh navzočih pozno v
noč. Z veselico, s tako raznovrstnim, bogatim
in zares lepim programom je naša »Vzajem-
nost« pokazala, da hoče naprej in naprej, če-
tudi se bori z velikimi težavami, do svojega
cilja. Nabrežinskim sodrugom želimo še obilo
tako elpih uspehov, kakor je bil nedeljski.

— Porotno sodišče v Gorici. Prihodnje
porotniško zasedanje pri okrožnem sodišču so-
dišču v Gorici se prične 9. decembra t. l. Na
vrsto pridejo sledeče obravnave: Kazenska
obrnava proti razpečevalcem ponarejenega
denarja. Za to obravnavo sta določena dva

tedna. Obravnava zaradi razžaljenja časti po-
tom tiska proti uredniku lista »L' Eco del Li-
torale«, katerega toži deželni svetnik v p. dr.
Pettarin ter dve obravnavi zaradi razžaljenja
časti potom tiska proti uredniku »Novega Ča-
sa«, katerega tožita deželna poslanca Kovač in
Miklavčič.

Odgovorni urednik Etbin Kristan.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiskovnica »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Št. 23.371.

Pozor! 50.000 parov čevljev!

4 pare čevljev za K 9.—

Zaradi vstavljenja plačil večih velikih fabrik se mi je naro-
čilo, da veliko množino čevljev globoko pod izdelovalno
ceno prodam. Prodajam torej radi tega vsakomur 2 para mo-
ških in 2 para ženskih čevljev, z zbitimi podplati, rujav
ali črno usnje, jako elegantna najnovejša fazona, velikost po
številki. Vsi 4 pari stanejo le K 9.—. Razpošilja se po po-
vetelju. S. URBACH, izvoz čevljev, Krakov, Avstr. št. 62.
Zamena dopustna, tudi denar nazaj.

Razglas.

Glasom razgasa z dne 14. oktobra 1913, št. 27.439, je odredila c. kr. deželna
vlada nadomestno volitev prislednikov in namestnikov obrtnega sodišča v Ljubljani ter
volitev obrtnih prislednikov vskljicnega sodišča in sicer za volilni razred delavcev, odnosno
delojemalcev na nedeljo, dne 23. novembra 1913, za volilni razred podjetnikov,
odnosno delodajalcev pa na torek, dne 25. novembra 1913.

Volilo se bo na več voliščih.

Volilci delavci iz I. skupine (veliki obrati, izvzemši trgovske obrate), ki imajo
legitimacije z zaporednimi številkami od 1 do inkluive 1244, volijo dne 23. novembra
1913 v telovadnici ljudske šole v Komenskega ulici; volilci, ki imajo legitimacije z za-
porednimi številkami od 1245 do inkluive 2490, volijo v telovadnici ljudske šole na
Cozjovi cesti in volilci, ki imajo legitimacije z zaporednimi številkami od 2491 do in-
klusive 3733 pa volijo v dekliski šoli pri Sv. Jakobu.

Volilci delavci iz II. skupine (mali obrati, izvzemši trgovske obrate), ki imajo
legitimacije z zaporednimi številkami od 1 do inkluive 1010, volijo dne 23. novembra
1913 v veliki dvorani Mestnega doma; volilci pa, ki imajo legitimacije od 1011 do in-
klusive 2057 v mali dvorani Mestnega doma.

Volilci delavci iz III. skupine (trgovski obrati) volijo dne 23. novembra 1913
na mestnem magistratu (Mestni trg št. 2, prtiličje).

Volilci delojemalci iz IV. skupine (višji nastavljenici) volijo dne 23. novembra
1913 od 10. ure zjutraj do 12. ure opoldne v veliki dvorani Mestnega doma.

Volilci podjetniki iz I. in II. skupine (veliki in mali obrati, izvzemši trgovske
obrate) volijo dne 25. novembra 1913 v veliki dvorani Mestnega doma.

Volilci podjetniki iz III. skupine (trgovski obrati) volijo dne 25. novembra 1913
na mestnem magistratu (Mestni trg št. 2, prtiličje).

Volilci delodajalci iz IV. skupine (višjih nastavljenecv) volijo dne 25. novembra
1913 v mali dvorani Mestnega doma.

Volitev se prične vsakokrat, izvzemši IV. skupine delojemalcev, ob 8. uri zjutraj
in konča ob 12. uri opoldne. Sicer pa bode na legitimacijah označba volišča in volil-
nega časa.

Ob navedenih dnevih otvori volilni komisar ob določeni uri volitev ne glede na
število došlih volilcev, ter jo zaključi ob določeni uri, nakar smejo glasovnice oddati
samo še oni volilci, ki se nahajajo v volilnem lokalu.

Voli se na ta način, da v volilnem imeniku vpisane osebe oddajo osebno gla-
sovnice, pri čemer je pokazati izkaznico v svrhu, da jo volilni komisar zaznamuje. Osebe,
ki nimajo izkaznice ali pa imajo že zaznamovano izkaznico, ne morejo voliti.

Radi tega se vsi volilni upravičenci, ki tri dni pred začetkom tozadevne volitve
ne bi prejeli izkaznic, pozivljajo, da iste dvignejo pri občinskem uradu (mestni ekspedit,
Mestni trg št. 27, III. nadstropje).

Mestni magistrat ljubljanski,

dne 3. novembra 1913.

Zdravniški red okrajne bolniške blagajne v Gorici.

Prvi mestni okraj. Za stanovalce v ulicah:

	Bolniška izpriče- vala se izdajajo.	Zdravnik in nje- govo stanovanje.	Ura in kraj sprejema.
Aissovizza, Alfieri, Alvarez, Andrea (Sv.), Angiolina, Antonio (Sv. trg), Aprica, Aquileia, Arcadi, Ariosto, Bagni, Barca, Baronio, Barzellini, Bertolini, Blaserna, Boschello, Bosizio, Campagnuzza, Canoniza, Cappuccini, Caraveggia (dvorišče), Carita (vicolo), Casa rosso, Castalda, Castello (riva), Castello I, II, III, Cerci, Cipressi, Cipriani, Codelli, Colle, Consortiva, Contavalle, Corso F. G., Corso G. V., Czörnig, Della Barca, Dogana, Donizetti, Dreossi, Duomo in trg, Edling (prehod), Galileo Galilei, Giacinto Gal- lina, Giuseppe Giusti, Garzarolli, Goldoni, Grabizio, Ilario (dvorišče sv.), Iscur, Leoni, Levada, Luigia, Lombroso, Lunga, Lung' Isonzo, Macello, Magazzini, Mandria, Manzano, Manzoni, Marco (sv.), Marzia, Mattioli, Monte del Maj, Montecucco, Monte- vecchio, Municipio, Nuova, Orti, Paolo Diacono, Pasconi, Pietro (sv.), Ponterotto, Posta vecchia, Pozzo (zagata), Rabatta Rassauer, Ristori, Rocco (trg), Rossini, Scalo merci, Scuola agraria, Stazione meridionale, Teatro, Tominz, Torrone, Tuscolano, Trento, Tre re, Trieste, Usina, Valdirose, Vandola, Velodromo, Vogel.	V uradu bla- gajne, ulica Morelli št. 16.	Dr. Silvij Mor- purgo, ulica Alvarez.	Od 2. do 3.30 v svoji am- bulanci v ulici Alvarez in od 11.30. do 1/2 1. pop. v ambulanci blagajne ulica Morelli.

Drugi mestni okraj. Za stanovalce v ulicah:

Alpi Giulle, Angolo, Antonio (ulica), Arcivescovado, Ascoli, Bianca, Barriera, Bosco, Brolo, Campi, Camposanto, Capellaris, Cap- pella, Carducci, Caserma, Castagnovizza, Caterina (sv.), Catterini (trg), Chiara (sv.), Cocevia, Castello (dietro), Coceviutta, Co- lonia, Cordaiuoli, Corno, Coronini, Corta, Cristo (in trg) Croce, De Amicis (trg), Dante, Formica, Fornace, Franconia, Gelsi, Giovanni (sv.), Ginnastica (in trg), Grande (trg), Grazigna, Grado, Legna, Mauro (san), Molino, Monache, Moncorona, Monte- verde, Morelli, Orzoni, Ospitale, Pacassi (largo), Palladio, Paludi, Percoto, Pergola, Peschiera, Petrarca, Piazzutta (riva), Pico- lut, Poggio, Ponte Isonzo, Ponte Nuovo, Rafut, Rastello, Rota (trg), Salcano, Sassaie, Scala, Scogli, Scuole, Seminario, Strazig, Stretta, Tomaseo (trg), Torrente, Torrioni, Trigemina, Tronco, Tomsig, Vaccano, Veturini, Volpe, Velpa, Zorutti.	.	Dr. Autenor Barnaba, Piazza Grande.	Od 10.30 do 11.30 zjutraj in od 3.30 do 4.30 pop. v ambulanci blagajne ulica Morelli 16.
--	---	---	---

Prvi okraj za goriško okolico. Za stanovalce v vaseh:

Bate, Banjšica, Cerov gor. in spod., Cepovan, Grgar, Lokavec, Ločnik, Moša, Pevma, Podgora, Ravne, Solkan, Števerjan, Sv. Lovrenc pri Moši, Šmartno (Brda), Trnovo, Tribuša pri Gorici.	.	Dr. Ivan Villat, P. Duomo št. 3.	Od 9. do 10. zjutraj in od 3. do 4. pop. v svoji ambu- lanci, P. Duomo 3.
--	---	-------------------------------------	---

Drugi okraj za goriško okolico. Za stanovalce v vaseh:

Gracinja (Gorica), Bilje, Bukovica, Kronberg, Dornberg, Dol, Gradiškuta, Lokvica, Miren, Opatjeselo, Ozeljan, Prvačina, Peč, Renče, Rupa, Orehoviče, Rubije, Standrež, Sv. Martin na Krasu, Sv. Peter, Sovodnje, Staragora, Šempas, Vrtojba gor. in dol., Vogersko, Volčjadraga, Vrh.	.	Dr. Maks Adler- stein, ul. Dre- ossi 19 (ženska bolnišnica.)	Od 9. do 10. zjutraj v am- bulanci blagajne in od 3. do 4. pop. v svoji ambu- lanci, ulica Dreossi 19.
---	---	---	---

Za stanovalce sodnega okraja Kanal.

	Pri zdravniku Dr. Zamponi R. v Kanalu	Dr. R. Zamponi v Kanalu.	Od 9. do 10. zjutraj in od 3. do 4. pop. v ambulanci zdravnika v Kanalu.
--	---	-----------------------------	--

Za stanovalce sodnega okraja Tolmin.

	Pri podružnici okr. bol. blag. v Tolminu.	Dr. Alfonz Ser- jun v Tolminu.	Od 9. do 10. zjutraj v am- bulanci zdravnika v Tol- minu; vsak torek in petek od 3. do 5. pop. v am- bulanci na Bači.
--	---	-----------------------------------	---

Za stanovalce sodnega okraja Kobarid.

	Pri dr. Hinku VečvKobaridu.	Dr. Hinko. Več Kobarid.	Od 9. do 10. zjutraj in od 3. do 4. pop. v ambu- lanci zdravnika v Kobaridu.
--	--------------------------------	----------------------------	--

Za stanovalce sodnega okraja Bovec.

	Pri dr. Josipu Horák, Bovec.	Dr. Josip Horák Bovec.	Od 9. do 10. zjutraj in od 3. do 4. pop. v ambulanci zdravnika v Bovecu.
--	---------------------------------	---------------------------	--

Za stanovalce sodnega okraja Cerklje.

	Pri dr. Fanti- šku Smyčka, Cerklje.	Dr. Fantišek Smyčka, Cerklje.	Od 9. do 10. zjutraj in od 3. do 4. pop. v ambulanci zdravnika v Cerkljem.
--	---	----------------------------------	--

V nujnih slučajih obrniti se je naravnost na dom zdravnika in potem poskrbeti si zdravniško izpričevalo v uradnih blagajne, odnosno pri podružnici v Tolminu ali pri zdravnikih posame-
znih okrajev v Kanalu, Kobaridu, Bovecu in v Cerkljem.

Pozor! Ker so vžigalice jugoslovansko socialno demokratične stranke že pošlje priporočila se v marljivo odjemanje vžigalice „Arbeiterwille“. Naroča se jih pri upravi „ZARJE“ v Ljubljani.

Občno konsumno društvo v Trbovljah

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

priporoča svoje bogato zalogo manufakturnega blaga, vedno svežega specerijskega blaga kakor tudi otroških oblek, delavskih oblek, srajc, ovratnikov, čevljev itd.

po najnižji ceni.

Vabi se torej cenjene člane, da vse svoje potrebščine nabavljajo v svojem lastnem podjetju. Član lahko postane vsakdo, kateri plača pristopnino in delež v obrokih do 40 kron.

Načelstvo.

Žepni koledar

za slovenske delavce in prometne uslužbence izide vsako leto v založbi „ZARJE“.

Za letnik 1914. naj se organizacije že sedaj naroče, da ga dobe pravočasno. — Cena mu bo kakor vsako leto K 1.—.

Naroča se pri upravi Zarje v Ljubljani.

Občno konsumno društvo v Idriji

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Glavna prodajalna v lastni hiši.
Tri filijalke.

Valjni mlin na lastnem posestvu v Podroteji pri Idriji.

Istotam še dve lastni hiši, gozd in dva travnika. Ima nad 670 članov ter nad pol milijona letnega prometa. Vljudno vabi sl. občinstvo mesta Idrije in okolice na pristop. V svojih prodajalnah prodaja za svoje člane vsake vrste manufakturnega, specerijskega in drugega blaga po stalnih cenah.

Toči pristna vina in žganja, kupljena naravnost iz vinorodnih krajev.

Društvo sprejema od članov tudi hranilne vloge ter jih obrestuje po

5%

NAŠI ZAPISKI

Socialistična revija.

Izide na leto dvanajst številok.

Cena:

Za Avstro-ogrsko za vse leto 5 K. — Za Nemčijo 5'80 K, za ostale države 6'40 K. — Za organizirane delavce in dijake 3'60 K. Celi letniki leta 1910., 1911., in 1912. po 2'50 K.

Posamezna številka po 42 vinarjev.

Naročnina se pošilja upravi „Naših Zapiskov“ v Gorici.

ŽENSKI LIST

glasilo socialističnega ženstva

Urednica: Alojzija Stebi v Ljubljani.

Izhaja v Ljubljani po enkrat na mesec. Stane na leto 1'20 K. - Posamezna številka 10 vin.

Naroča se pri upravi: Ženski list v Ljubljani.

Priporočamo delavstvu sledeče knjige in brošure, ki jih ima v zalogi
založba „Zarje“ v Ljubljani.

Pripovedni spisi:

Etbin Kristan: Francka in drugi. Cena 50 vin.
S. Machar: Magdalena. Preložil dr. Anton Dermola. Cena 2 K.
Hans Kirchsteiger: Pod spovednim pečatom. I. del. Cena 260 K.
Hans Kirchsteiger: Pod spovednim pečatom. II. del. Cena 2 K.
P. Mihalek: Iz rizin življenja. Cena 1 K.
M. Gorkij: Mati. Cena 4 K.
E. Zola: Rim. Prevel Etbin Kristan.

Znanstveni spisi:

Dr. Drag. Lončar: Politično življenje Slovencev.
Dr. Drag. Lončar: Dr. Janez Bleiweis in njegova doba. Cena 1 K.
Dr. Ivan Prijatelj: Prešernov spomenik. Cena 80 vin.
Dr. Ivan Prijatelj: Drama Prešernovega življenja. Cena 40 vin.
Abditus: Občinski socializem.

Agitacijska izdajanja:

— Vojna in socialna demokracija. Cena 30 vin.
— Program socialne demokracije v Avstriji. Cena 6 vin.
— Vun z enako voilno pravico. Cena 4 v.
— Zvišanje duhovniških plač. Cena 10 v.
Etbin Kristan: Primož Trubar in slovensko ljudstvo. Cena 8 vin.
Liberatus: V dobi klerikalizma. Cena 40 v.
— Razprava VII rednega zbora jugoslovanske soc. dem. stranke. Cena 60 vin.
Oto Bauer: Narodni ali razredni boj. Cena 6 vin.
— Lurška pravljica. Cena 50 vin.
Ljudski oder: Moderni razvoj. Troje predavanj soc. poslancev. Cena 40 vin.

Knjižica časopisa „Naprej“.

Ant. Kristan: Socializem. I. zvezek. Druga izdaja. Cena 20 vin.
Ant. Kristan: Socialna demokracija in kmetjsko ljudstvo. Cena 10 vin.
Ant. Kristan: Zakaj smo socialisti? Cena 14 vin.
K. Marx in Fr. Engels: Komunistični manifest. Cena 40 vin.
L. Walmund: Katoliško svetovno naziranje in svobodna znanost. Cena 70 vin.
Karl Kautsky: Kdo uničuje proizvodnjo v malem. Cena 30 vin.
Karl Kautsky: Kapitalistični razred. Cena 30 vin.
Karl Kautsky: Proletariat. Cena 30 v.
Karl Kautsky: Razredni boj. Cena 40 v.
Karl Kautsky: Država bodočnosti. Cena 50 vin.
Etbin Kristan: Nevarni socializem. Cena 30 vin.
Etbin Kristan: Strahovi. Cena 30 vin.
Anton Kristan: O konsumnih društvih. Cena 20 vin.
E. Kristan: Narodno vprašanje in Slovenci. Cena 30 vin.

Koledarji:

Žepni koledar za leto 1913. Cena 1 K. V zalogi so tudi še letniki 1912, 1911. Družinski koledar za leto 1913. Cena 1 K. 1910 in starejši. Zadrugi koledar za leto 1913. Cena 30 vin.

Naši Zapiski.

Dobe se po 2 K kompletni: 1908, 1909, 1910, 1911, 1912.

„Zarja“:

letniki za leto 1911/12, 1912/13, vezana po 14 kron.

Naročila in pisma je naslavljati na **Založbo „Zarje“ v Ljubljani.**